

Богомил Герасимов
КУКУЛКАН СЛИЗА ОТ НЕБЕТО

Богомил Герасимов

КУКУЛКАН СЛИЗА ОТ НЕБЕТО

Защо Краят на света „влезе в пътя“?

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **tryst**
СОФИЯ, 2012

© Богомил Герасимов, автор, 2012 г.
© Орлин Атанасов, художник, 2012 г.
© Книгоиздателска къща „Груд“, 2012 г.

ISBN

Съдържание

Предисловие и послесловие/7

ГЛАВА ПЪРВА

Чичен Ица/

ИГРАТА С ТОПКА *ПОК-ТО-ПОК*/

ДЕВОЙКИ ЗА БОГА НА ДЪЖДА/

СРЕЩА С БОГ/

ГЛАВА ВТОРА

НАЧАЛОТО/

МАУНДИ/

МАИТЕ И АТЛАНТИДА/

АТЛАНТИДА И БЕРМУДСКИЯ ТРИЪГЪЛНИК/

ЩЕ СЕ ВЪРНЕ ЛИ НЯКОГА ОРЕХОНА?/

ГЛАВА ТРЕТА

МИТИЧЕСКИ ДАТИ/

ОЛМЕКИТЕ/

ТАНЦЬОРИТЕ ОТ МОНТЕ АЛБАН/

ПО СЛЕДИТЕ НА КНИГИТЕ/

„Попол Вух“ и сътворението на човека/

РИСУВАНИТЕ КОДЕКСИ/

ИНТЕРЕС КЪМ ЗАБРАВЕНАТА КУЛТУРА/

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ЗА ЕДИН ЗРИТЕЛ/

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

В ДЖУНГЛАТА НА ЙЕРОГЛИФИТЕ/

ЛОГИКА СРЕЩУ ЛОГИКАТА/

ЗВЕЗДОБРОЙЦИ БЕЗ ТЕЛЕСКОПИ/

КАЛЕНДАРНИ КОЛЕЛА/

ГЛАВА ПЕТА

ВЗРИВЕНАТА ЗАБЛУДА/

СДЕЛКИ НА ДОВЕРИЕ/

ДРЕХА БЕЗ ЧОВЕК/

СОЦИАЛНА ПИРАМИДА/

Небрежните управници/
Целомъдреният отец и голите индианки/
Обичаи и пороци/

ГЛАВА ШЕСТА

Престъпления и наказания/
Фрески в джунглата/
Пантеон на боговете /
Богове и господари/
Тайнственият Кецалкоатъл/
Човешки жертвоприношения/
Загадката на четирите слънца/

ГЛАВА СЕДМА

Пирамидите/
Тайнствените енергии/
Теотиуакан – градът на мистериите/
Тахин – място с много дим/
Джуджето – вълшебник/
Какво правят атлантите нощем/

ГЛАВА ОСМА

Загадка в загадката/
Край бреговете на Усумасинта/
Човекът в саркофага/
Червената царица/

ГЛАВА ДЕВЕТА

Неуловимият град/
Изоставените градове/
Едно красиво бяло цвете/

ГЛАВА ДЕСЕТА

Без колело по сакбе/
Тежките камъни/
Метални съмнения/
Островчето Хайна/
Долината на мълчанието/
Хора гиганти/

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Гърмящата змия/
Краят на света влезе в пътя/

ПРЕДИСЛОВИЕ И ПОСЛЕСЛОВИЕ

Написах двете думи над това въведение и спях. Няма такава дума *послесловие*. И да има, не помня някъде да съм я срещал. Оставих я не защото искам да се наредя сред авторите, занимаващи се със словотворчество, а защото съм замислил тази моя книга като нормално продължение на първото ѝ издание. Нещо като обяснение за добавените текстове или извинение за онова, което липсва в стария текст.

Вярвам, че моите читатели ще ме разберат като им кажа защо смятах да забравя книгата си „Кукулкан слиза от небето“, да я обявя за свършен факт и да не се занимавам повече с нея. Тя се появи на бял свят с акушерското посредничество на издателство „Наука и изкуство“. Това стана през знаменателната 1989 г., когато политическата и идеологическата примка на тоталитарната система в България още не бе започнала да се разхлабва. Знам, че тези думи веднага ще предизвикат основателния упрек как така въобще ми е минавало през ума да забравям една моя книга? Не е ли все едно да кажеш, че ще забравиш едно свое дете? Имах готов отговор още преди да я видя по книжарниците: защото в нея много неща за древната цивилизация на маите останаха недоизказани или ги изказах в изкривен вид. Моля читателят да не си помисли, че съм го направил неволно. Напротив – с пълно съзнание се съгласих да не казвам всичко, което ми се иска да кажа, да заобикалям и премълчавам важни факти и аргументи, да се съгласявам с вдигане на рамене, макар и с въздишка, когато ми се изтъкват тъпи или ялови идеологически съображения. С моята редакторка спорехме по някои текстове и дори по отделни изречения и думи. Аз трудно отстъпвах, но все повече си давах сметка, че при тогавашните условия тя има право. Стигнахме до такъв труден етап, когато тя направо ме попита дали искам да излезе книгата ми. Отговорих, че искам, разбира се, как да не искам. Окончателната присъда беше:

„Тогава ще пишеш както ти казвам, защото аз по-добре знам какво може да мине, ще махнеш всичко, което е неприемливо от идеологическа гледна точка“.

Е, книгата излезе, което означава, че опитът надделя над ината. Не обвинявам в нищо моята редакторка и дори съм ѝ благодарен, че добросъвестно ми посочваше подводните камъни, които можеха да ме спънат. Но сега, когато няма пречка да си пиша всичко, което ми хрумне, трябва ли да стоя със скръстени ръце? На моите приятели и читатели, които ме питат защо в книгата ми и дума не обелвам за пророкувания от майте край на света, определен за 21 декември 2012 г., трябва да е ясно защо. Да се оправдавам ли с редакторска намеса или с някаква непреодолима лична и доброволна автоцензура, продиктувана от дълго насаждания у всеки автор идеологически страх? Този път истината е друга.

За края на света и пророчествата, приписвани на майте, се заговори значително по-късно от рождения ден на моята книга. Разни специалисти по древни американски цивилизации, които виреят главно по територията на Съединените щати, набързо съзряха възможност да си завардят място в историята и науката, да спечелят лесна слава на гърба на майте. Аз не можех да предвидя с какво те ще започнат да плашат жадните за страх и ужаси наивни читатели. Ето защо вие, четящите тези редове след 21 декември 2012 година, нормално е да се огледате и запитате къде изчезнаха онези автори и псевдоучени, които ни уверяваха, че майте с техните страхотни и необясними познания няма как да сбъркат в предсказанията си и светът със сигурност върви към своя край. Остава ни само да видим по какъв начин ще стане това. Къде са тези хора сега? Не знам и не ме интересува. По-важно ми е да обясня защо се реших да подготвя второ преработено и допълнено издание на „Кукулкан слиза от небето“.

Много ми се иска да убедя моите читатели, че не трябва да се изненадват от неслучилия се край на света. Искане ми се да запомнят само един-единствен факт, който обяснява всичко – *майте никога и никъде не са обявявали, че на определена дата всички жители на планетата Земя ще намерят смъртта си, защото ще настъ-*

ни краят на света. Мога да предложа обяснения защо автори и „учени“ им приписаха такива черни предсказания, но няма да го направя в предисловието. С тази тема ще се занимавам по-нататък, когато ѝ дойде времето и мястото.

Друга важна причина, за да се захвана с това второ издание, е развитието на археологическата наука в Мексико, разкриването на нови интересни обекти и находки, които хвърлят още светлина върху древните култури на американския континент. През септември 2011 г. си направих труда да посетя отново тази страна, в която бях български посланик в продължение на два мандата (1976 – 1982). Исках да се видя със стари приятели, включително и с бившия мексикански президент Луис Ечеверия, да поговоря с археолози и други специалисти, да се запозная на място с разкопките, които не са преставали в центъра на мексиканската столица (където се намира Темпло майор на ацтекския Теночтитлан) и около внушителните пирамиди в града на мистериите Теотиуакан. Очаквах – и не се излъгах – да се потопя отново в онази незабравима романтична атмосфера, на която се радвах през цялото време на престоя ми в тази приятелска страна.

Това искам да споделя с новото издание на „Кукулкан слиза от небето“, да поправа пропуските в първото издание и да опиша по-важните новости, които видях и научих по-късно. Надявам се, че със страниците на тази книга читателите ще получат възможност да направят заедно с мен едно интересно, приятно и обогатяващо пътуване из дебрите на древната американска цивилизация.

БОГОМИЛ ГЕРАСИМОВ

ГЛАВА ПЪРВА

ЧИЧЕН ИЦА

За Мерида, столицата на Юкатан, тръгнах на 20 септември 1978 г. Така ме посъветваха – да отида малко по-рано преди 21 септември, когато е есенното равноденствие. Не съжалявам, защото получих възможност да разгледам някои от по-важните обекти в Чичен Ица* – този изумителен исторически и културен център на майте. Там очаквах да присъствам на нещо необикновено – среща с божеството Кукулкан. На тази дата (както и на 21 март, когато е пролетното равноденствие) според очевидци богът имал навика да слиза от небето. Бях решил лично да се уверя, че явлението не е измислица. Знаех, че за място на приземяването му щеше да послужи внушителната пирамида, носеща неговото име. Испанските конкистадори я наричали Ел Кастильо (Крепостта), тъй като при нашествието установили там своя щаб.

За хората от племето ица пирамидата на Кукулкан е била център на тържествени ритуали и народни тържества. За мен тя е просто едно великолепно творение на човешките ръце, останало като паметник на тази странна, удивителна и загадъчна цивилизация, корените на която водят до най-дълбока древност.

Ако ме бяхте видели в колата на път за летището, сигурно щяхте да се чудите на леко ироничната усмивка, която не ме напусна до качването на самолета. Забавляваше ме един стар спомен от първия ми ден в Индия през 60-те години на миналия век. Тогава мой по-възрастен колега, работил вече цяла година в посолството ни, ме покани у дома си и още на вратата ме посрещна с такъв въпрос: „Ти яздил ли си слон? Аз – да!“. Този мъж отдавна е някъде из Елисейските полета на Отвъдното, но ако там има възможност да чете

---

* Ударенията в имената, свързани с майте, по принцип падат върху последната сричка: Чичен-Ица, Ушмал, Петен и пр. – бел. авт.

Пирамидата на Кукулкан, Чичен Ица

книги или пък може да надникне върху тези редове, бих искал да го запитам: „Ти виждал ли си бог да слиза от небето? Аз – да!“.

Не можех да си представя, че явлението, за което бях тръгнал към Чичен Ица, ще се окаже някаква мистификация или рекламен туристически номер. В моето съзнание майте си бяха извоювали почтеното място на хора, чужди на празните приказки.

В Мерида самолетът пристигна малко след обед. Вече бях посещавал красивия модерен град с дълбоки корени в древността. Нямах уговорени срещи с представители на официалните власти и следователно нищо не ме задържаше. Изгубих само половин час, докато намеря автобуса, в който имах запазено място.

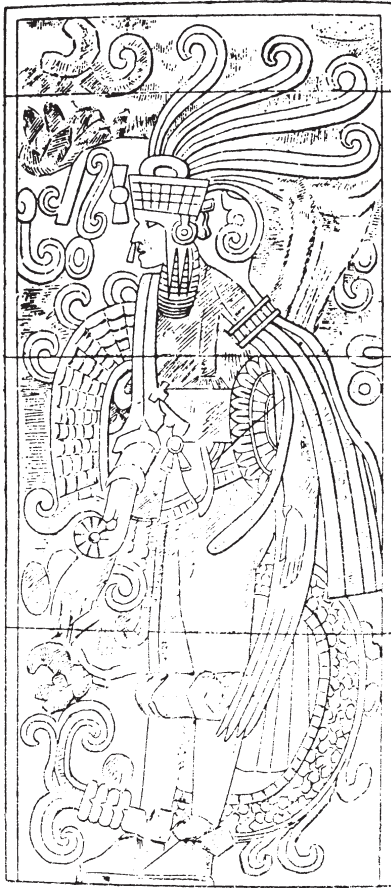
Мерида е на сто и двадесет километра от Чичен Ица. Изминаваме ги за час и половина. В такъв комфортен автобус с климатична инсталация и затъмнени стъкла се пътува удобно и приятно. Асфалтовото шосе не е широко, но трафикът в делничен ден не е много натоварен.

Юкатан е равна, камениста земя, с еднообразен пейзаж. Пред погледа ми летят сухи пространства с измъчени от жажда храсталаци, редуващи се с остатъци от тропическа гора. Имам чувството, че камъните и скалите са повече от дърветата. Знаменитият епископ от времето на испанската конкиста Диего де Ланда още в XVI век бе написал: „Юкатан е земя с най-малкото земя, която съм виждал“. И въпреки това плодородието не е чуждо на неблагоприятния камък. Благоприятният климат и географското разположение между Карибско море и Мексиканския залив, дъждовете, които вятърът носи откъм морето, правят чудеса – камъните раждат, хората се прехранват, животът продължава.

Юкатан има малко земя, но на нея е отгледана богата култура. Надписите, които често виждам по пътя, неизменно сочат към един или друг исторически център, развалини на стари градове, храмове и пирамиди, към кладенци, наричани от местните хора „сеноте“. Недостигът на вода е превръщал тези кладенци в магнит, около който израствало селище. Изключение прави само грандиозният Ушмал, с който ще се запознаем по-късно.

В кокетния хотел край Чичен Ица пристигаме още преди слънцето да се е наклонило достатъчно, за да не се плашим от лъчите му. Захвърлям малкия си куфар в стаята и веднага излизам. Времето е горещо, но нетърпението не е най-добрият съветник. При изхода на хотела обаче късметът ми се усмихва в лицето на един набръчкан и намръщен индианец. Той ми предлага да се разделя с десетина песо срещу спасително сламено сомбреро. Купувам го, без да се замислям. Нахлупвам сомбрерото и смело навлизам сред развалините в старата част на града.

Чичен Ица в превод означава „при кладенеца на племето ица“. Смята се, че трите квадратни километра, на които е разположен градът, за първи път са заселени през V в. сл. Хр. За такова категорично становище няма сериозни доказателства. По всяка вероятност градът е много по-стар. Според някои източници индианците ица са преселници от земите на майите в Петен, Гватемала. С по-ранния период на града е свързана по-старата му част. В нея постройките не са толкова импозантни и не са напълно реставрирани. Слава-

*Релеф от голямата пирамида.
Предполага се, че на него е изобразен
Кукулкан. Вероятно това е скулптура
на толтекски вожда, а не на
божество без брада.*

ята религия, налагат човешките жертвоприношения и основните характеристики на техния архитектурен и строителен стил. Други, без да отричат приликите, са на мнение, че точно обратното е вярно – майте пристигнали в Тула. В такъв случай би трябвало да се

та си на един от най-прочутите центрове на маянската култура Чичен Ица дължи на паметниците от края на X и началото на XI в., когато от север нахлуват толтеките, предвождани от своя владетел Кецалкоатъл, който не трябва да се бърка с божеството, носещо същото име. Те побеждават, изменят реда по свой вкус, налагат нещо от стила си („толтек“ означава строител), но по-многочислените май бързо ги асимилират. Такава поне е най-разпространената версия, поддържана от болшинството учени. Има и друга версия – нищо подобно не се е случвало.

Връзките и сходствата между майте и толтеките са предмет на спорове. Разбира се, взаимното влияние е несъмнено. То се доказва от някои храмове, пирамиди и скулптурни фигури на божества, които сякаш са пренесени от толтекската столица Толан (Тула), която е на север от Мексико, в щата Идалго. Не са малко учените, които смятат, че толтеките въвеждат в Чичен Ица елементи на сво-

приеме, че маите отишли в Тула, видели, победили и се върнали, натоварени с толтекско влияние. Защото то не съществува в по-старите им паметници.

По този въпрос, както и по много други въпроси от историята на маите, съществуват разнопосочни схващания, които, както ще видим по-нататък, още повече задълбочават загадките за произхода, развитието през различните периоди и упадък на тази забележителна цивилизация. С други думи, читателю, смятай се за предупреден: малко са абсолютно сигурните факти и данни за маите. Бъди уверен, че ако аз изложа с по-голяма симпатия някоя хипотеза, друг автор може да я опровергае с доста убедителни аргументи.

За Чичен Ица е известно също, че жителите му изоставят града си през 690 г. сл. Хр., след триста години отново се връщат и в края на XII в. го напускат окончателно. На какво се дължи това тяхно странно поведение, е също въпрос, по който няма общо съгласие.

Смущава ме Чичен Виехо (Старият Чичен). Той смущава и някои изтъкнати специалисти. Останалите го отминават мимоходом. Тук няма и следа от толтекско влияние, но именно на това място за първи път се изправям пред образа на легендарния, многообожавания и многопочитания Кукулкан, който за повечето автори е самият Кецалкоатъл. Двете имена имат еднакъв превод – „перната змия“ (в езика на маите киче той се нарича Гукумац). Ако наистина е чисто толтекско божество, тогава какво търси в Чичен Виехо преди толтекското нашествие?

Намирам Кукулкан в една непретенциозна постройка, без каквито и да е орнаменти върху фасадата. Дълга е повече от четиридесет и пет метра и широка близо шестнадесет метра. В центъра фасадата е разделена от полуразрушено стълбище, което се издига на петнадесет метра – до самия таван на сградата. Във вътрешността има осемнадесет помещения и аз търся входа откъм южната страна, който ще ме отведе при голямата мистерия на Чичен Ица.

Предназначението на сградата е неясно. Наименованието ѝ – също. *Акабцишб* е вероятно модерна измислица. В буквален пре-

„Брадацият“ Кукулкан от Чичен Виехо

вод означава „писане в мрак“ (или в мъгла). Не е трудно да се разбере защо.

Южният вход ме въвежда в почти тъмен салон. В дъното му виждам обработена плоча – метър на седемдесет и пет сантиметра – със странен релеф. Божеството в него представлява брадат мъж. Чертите на лицето му нямат нищо общо с индианските. Прическата му е украсена с пера. Пред него е поставен някакъв съд или ваза, която за специалистите обикновено символизира слънцето. От двете му

страни, както и над вратата, се виждат йероглифи, изсечени или „изписани в мрака“ на тази зала. От тях е разчетена само датата, която според „дългото броене“ от календара на майте отговаря на 879 г. сл. Хр. Не е ли любопитно? Какво по-голямо доказателство, че градът е бил заселен от майте преди идването на толтеките, че Кукулкан е бил там, когато първите завоеватели надникнали през вратата на Акабцийб?

Най-близо до Акабцийб е Караколът (охлюв – исп.) – един от най-интересните археологически паметници в Чичен Ица, изграден върху масивни тераси. Това е единствената постройка с кръгла форма в цялата територия на майте. Името си носи от спираловидната стълба във вътрешността, която води към малка „лаборатория“ на върха. На стените ѝ са оставени три тесни отворстия. Предполага се, че през тях жреците звездобройци са наблюдавали небесните тела. Независимо от противоречивите мнения Караколът е известен като астрономическа обсерватория.

Надниквам в малко популярния кладенец Штолок (игуана), но не спирам при него. Бреговете му не са така стръмни, водата е чиста и индианците са го използвали като основен питеен източ-

ник. Знам, че домашният адрес на бога на дъжда Чак Моол не е тук, и продължавам покрай пирамидата на Кукулкан. Пред нея и пред централното ѝ стълбище винаги се трупат много хора. Не се присъединявам към тях. Тази пирамида съм оставил за следващия ден. Най-хубавото оставям за накрая.

ИГРАТА С ТОПКА *ПОК-ТО-ПОК*

Подминавам малкия Храм на ягуарите и бавно влизам в „стадиона“ за игра с топка. Като бивш спортист, си мисля, че тук ме очакват вълнуващи минути. Да видим какво са правели примитивните индианци на това игрище.

Един автор го бе нарекъл игрище за „баскетбол“. Разбира се, единственото общо нещо с баскетбола е топката. Само че топката на майте е по-малка и по-тежка. Мексиканците наричат тази игра *пок-то-пок* – звуково съчетание, наподобяващо звука на удара, който се чува, когато топката докосне земята.

В Чичен Ица има няколко игрища за *пок-то-пок*, но това по общо мнение е най-внушителното спортно съоръжение в цяла доколумбова Америка. Дълго е повече от сто метра и широко почти четиридесет. В двата му края се издигат малки храмове, или „ложи“, за най-видните зрители. Дългите страни са заградени от осемметрови стени. На всяка от тях, високо над земята, е закрепен във вертикално положение каменен пръстен. През него трябва да се прекара каучуковата топка.

За испанските завоеватели играта с топка била любопитно зрелище и в хрониките им се срещат немалко подробни описания. Отборите се състояли от по двама или трима играчи. Те следвали прости правила: топката не трябвало да пада на земята, а играчите можели да я докосват само с лактите, тазовите части и коленете. Строго забранено било топката да се удря с крак или хваща с ръце. Има и друго мнение: не било забранено да се хваща с ръце. Специалистите, които го поддържат, сигурно имат достъп до неизвестни източници, защото знаят повече от испанските завоеватели – очевидци.

Очевидно вкарването на топката в пръстена било доста трудна работа. Ако някой успеел, състезанието завършвало. Щастливият „голмайстор“ ставал обект на специално внимание, обсипвали го с подаръци. Той имал дори право да се изкачи на трибуните и да събере накитите или дрехите на присъстващите. Затова при изходите поставяли стражи, които да връщат по местата им онези дребнави зрители, внезапно обладани от желанието да си вървят, преди победителят да дойде при тях.

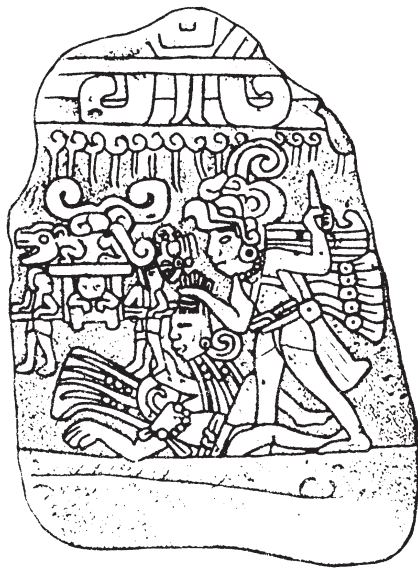
Маите имали и бог покровител на *пок-то-пок*. Всяко състезание започвало с церемония в чест на този спортен меценат. Обекти на религиозно почитание били също така каменният пръстен и самата топка. Често след завършване на играта омагьосаната подскачаща топка била изгаряна като дар на божеството. Това е и документирано – в един стар кодекс има рисунки на олтар, върху който са поставени горящи топки.

Голямото игрище на Чичен Ица е интересно и с друго. Застанал в средата на терена, аз правя това, което правят и други посетители на „стадиона“: удрям силно с крак по земята. Звукът на удара чувам да се повтаря няколко пъти като ехо от околните стени. Изкачвам се на „ложите“, за да проверя и друго чудо. Стените зад гърба на зрителите са гладки и леко нагънати навътре. Приличат на отворени гигантски мидени черупки. Думи, произнесени на висок глас срещу стените им, се чуват ясно от зрителите, застанали на срещуположната ложа. Стоя там, обърнат към стената, и с висок глас питам една млада двойка отсреща как се чувства. Два гласа ясно ми отговарят: „Добре, а вие?“.

Човешките жертвоприношения били нещо обикновено след игра с топка. Не искам да вярвам, че маите по този начин са наказвали лошите играчи (вместо да ги глобят или изключат за няколко срещи), но така е. Една от стените е богато украсена с барелефи, поддържани от могъщото тяло на огромна змия. В тях виждам жрец, отрязал главата на коленичил пред него играч от загубилия отбор. От врата му бликат струи кръв във формата на змии.

Сигурно вече се досещате, че има специалисти, които не споделят това обяснение. Те са убедени, че жрецът е отрязал главата на

игрaч от победилия отбор. Нима не е ясно, че да бъдеш принесен в жертва след победа не е наказание, а висша привилегия? Нещо като премия. При това екзекуцията се очаквала едва ли не с нетърпение, тъй като според религиозните вярвания на маите жертвата, напуснала живота по такъв повод и по този начин, си осигурявала приятно пребиваване в някой от деветте подземни свята.

Девойки за БОГА НА ДЪЖДА

Обиколката ми на това омагьосващо място продължава и на следващия ден. Много бързо установявам, че времето не се съобразява с това, че съм посланик, напредва си, както то си знае, а аз още не съм разгледал и половината от Чичен Ица. Тръгвам с бързи крачки към Сеноте саградо (Свещеният кладенец), който се обитава от всемогъщия бог на дъжда Чак Моол.

Победител или победен? Барелеф от Исапа, щата Чианас. Обезглавяване на играч на пок-то-пок

Свещеният кладенец е естествено водохранилище с огромни размери. Диаметърът му е около шестдесет и пет метра. Водата, на двадесетина метра от ръба, на който стоя, е дълбока поне още двадесет метра. В доколумбовата епоха този кладенец е изпълнявал важна религиозна функция – поклонения пред Чак Моол и молби за дъжд, придружени с човешки жертвоприношения. Непосредствено до кладенеца има останки от парна баня – не за бога, а за изкъпване на определената жертва. Чак явно имал предпочитаня към чистоплътноста на своите посетители.

Този ритуал изглежда на пръв поглед варварски, придружен с

много писъци и сълзи. Но не е така. Можем да си представим началото с молебен на голямата пирамида. Жреците слизат тържествено по стълбите към седналата на носилка млада девойка, облечена в бяла туника. Странно защо е толкова спокойна, като знае какво я очаква. Вероятно е упоена или омагьосана. Грохотът на десетки барабани „тункули“ изпълва въздуха с отсечен ритъм. Ехтят раковини, чуват се звънци и пищялки. Жреците се завъртват в буен танц около девойката и танцувайки, се отправят към „Сеноте саградо“. Там изкъпват момичето, хващат го за ръцете и краката и го хвърлят в зеещата бездна. Само плясъкът във водата нарушава гробната тишина. Чак Моол е получил своя дар – красива млада гостенка, моя колежка – посланичка на своите съграждани.

Така ли се е провеждала тази церемония? Когато пишех „Кукулкан слиза от небето“, не бях и чувал за родения във Филаделфия, САЩ, автор Стийв Олтън. В ръцете ми случайно попадна неговата книга „Пророчеството на майте“. Прегледах я с интерес, защото този автор принадлежи към онази група, които минават за специалисти по пророчествата на майте и древните цивилизации. Оказа се, че Стийв Олтън знае повече от всички други, защото в книгата му се натъкнах на следния пасаж: „Преди хиляда години майте, отчаяни от внезапното заминаване на своя цар божество Кукулкан, се върнаха към човешките жертвоприношения, в опита си да предотвратят края на човечеството. Те затваряли девствени девойки в тази парна баня (до Свещения кладенец – б.м.) предимно за пречистване, и след това жреците, натоварени с провеждане на церемонията, ги повеждали към платформата; там напълно ги събличали, просвали ги върху каменната структура и, с помощта на обсидианов нож, им изтръгвали сърцето или прерязвали гърлото. Като продължение на церемонията трупове на девствениците, отрупани със скъпоценности, хвърляли в Свещения кладенец“.

Трудно ми е да квалифицирам тези редове, които прочетох с отвращение – не от маянските жреци, нито от божеството, контролиращо дъждовете. Искам да вярвам, че не са писани с умишлено намерение да се допринесе към насаждания образ на майте като изключително жестоки хора. Авторът е много далече от истината

и това може лесно да се види от писанията на други, по-добре информирани пищеци люде и дори от очевидци. В онези времена на жертвите се гледало като на... специални пратеници, мои колеги, както казах – извънредни и пълномощни посланици. Изпращали ги при божеството с молба от името на цялото население за дъжд и плодородие. Избирали ги предимно от по-видните семейства. Възможно ли е тези семейства да гледат спокойно и с безразличие как техните деца се обезобразяват и избиват като животни? Каква роля могат да играят посланици, които пристигат в местоназначението си като трупове?

През 1562 г., когато испанците вече напълно покорили Мексико, човешките жертвоприношения все още се практикували. След едно свое посещение в Юкатан кметът на Мадрид – Диего Сармиенто де Фигероа, описва по следния начин церемония край „Сеноте саградо“, на която присъствал: „Благородниците и видните личности имаха обичай след 60 дни пости и въздържание да отиват в зори при кладенеца и да хвърлят в него индиански жени, които принадлежаха на някой от горепосочените благородници и видни личности. Те (жените) трябваше да измолят от боговете благоприятна година за господаря си. [...] Жените, хвърлени във водата, без да бъдат вързани, падаха с цялата си тежест и предизвикваха силен плясък. В края на деня онези, които все още можеха да викат, викаха и отгоре им спускаха въжета. [...] Когато ги изваждаха, повече мъртви, отколкото живи, около тях палеха огньовете и горяха благовония. След като идваха на себе си, жените разказваха, че долу имало много хора от техния град, които топло ги приветствали. Но когато се опитвали да вдигнат глава, за да ги погледнат, получавали силни удари по главите; когато навеждали глави под водата, мислели, че виждат огромни пропасти и дупки и обитателите на дълбочините отговаряли на въпросите им за добра и лоша година.“

Вероятно има основания да се смята, че човешките жертвоприношения в кладенеца са от толтекски произход. В по-ранните периоди маите ица, както и богомолци от други градове, хвърляли във водата различни ритуални предмети, скъпоценности, плодове.

Затова Диего де Ланда с основание отбелязва, че в Свещения кладенец могат да се намерят съкровища.

Учените и онези, за които книгата на Диего де Ланда „Изложение за събитията в Юкатан“ е най-пълен и достоверен източник на информация за живота на майите, естествено не отминават скептично неговото твърдение за съкровищата. В началото на века американският авантюрист Едуард Хърбърт Томпсън, на длъжност консул в Мерида, повярвал на юкатанския епископ и решил да опита късмета си. Напразно някои иначе сериозни автори го удостояват със званието „учен“ и му приписват „изследователски ентузиазъм“, подобен на откривателя на Троя – Шлиман. Той не може да бъде причислен и в редиците на такива изтъкнати майнисти като Силванъс Морли, Ерик Томпсън, Джон Стифънс, Алфонсо Касо, Алберто Рус и много други. Едуард Томпсън влиза в друга категория. Неговите цели нямат нищо общо с науката. Той е дипломат – златотърсач, който вместо към Клондайк се отправил към Юкатан.

Златен диск, изваден от Свещения кладенец, със сцена на човешко жертвоприношение

Така или иначе Едуард Томпсън доказал, че Диего де Ланда не е сънувал, когато е писал изложението си. След като купил от богат земевладелец за триста златни песо целия град Чичен Ица (по-точно развалините), той посветил три години – от 1904 до 1907 г. – на съкровищата, които очаквал да намери в Свещения кладенец.

Задачата, с която се заел Едуард Томпсън, не била лесна. Доставените от Съединените щати два водолазни костюма, помпи и машина за изгребване на тинята влезли в работа, но резултатите били отчайващи. Минавали дълги дни и месеци. По всички изглеждало, че Чак Моол ревниво пази богатствата си. Но един ден кошът на земекопната машина заедно с тинята измъкнал на повърхността и две тъмни, жълтеникави камъчета. Томпсън ги подържал в ръка. Твърде леки, за да бъдат златни. Той ги разчупил в длани и разочаровано хвърлил в горящия огън. Камъчетата припламнали и неочаквано във въздуха се разнесъл ароматът на благовонния копал. Същата онази смола, която жреците в древността горели, за да могат молитвите им заедно с дима да се издигнат по-лесно до боговете. В случая димът на двете късчета копал отнесъл и съмненията на Едуард Томпсън. Сега вече той бил твърдо уверен, че е на прав път. И появяването на съкровищата не закъсняло.

От Свещения кладенец Томпсън извадил много човешки черепи и кости и различни предмети: златни дискове, украшения от злато и нефрит, идоли, статуетки, маски, парчета от керамични съдове, топори, медни камбанки без езичета, обсидианови ножове и пр. Многовековната тиня предала в ръцете на упорития консул изключителна колекция от археологически ценности. С това приключили и „изследванията“ му. Томпсън демонстрирал, че подобно на Омир за Троя, и Диего де Ланда е бил прав за кладенеца в Чичен Ица. След този успех той направил и следващия логичен ход – изнесъл в Съединените щати богатствата, които намерил в Юкатан.

Ако говорим за някакъв неуспех на Едуард Томпсън, той се заключава в пропуската му да изчерпи всичко, което лежи на дъното на кладенеца. След него мексикански учени организирали още няколко експедиции. През 1961 г. и шест години по-късно, през 1967 г., археолозите с помощта на по-модерни средства изваждат

от Свещения кладенец хиляди различни предмети, включително човешки кости и черепи, кукли, каучукови фигури на хора и животни, украшения от злато и нефрит. Те имат много висока научна стойност.

От описанията на мадридския кмет Диего Сармиенто де Фигероа излиза, че основният ритуален елемент в церемониите е принасянето в жертва на индиански жени. Други източници наблюдават на това, че жертвите били предимно млади момичета, девизи, често деца на благородници и видни личности. Човешките скелети, извадени от Едуард Томпсън и от експедициите след него, дават основания за нови обяснения и хипотези около тази легенда. Томпсън извадил общо останки на 42 човешки същества. От тях 13 черепа са на мъже на различна възраст, 8 – на жени, и 21 – на деца от 1 до 12 години. И по-късните експедиции по категоричен начин установяват, че броят на пожертваните деца и възрастни мъже и жени е значително по-голям от този на „девиците“. Очевидно жестокият бог Чак Моол не е бил толкова придиличен и е приемал всякакви подаръци. Може би благородни „невесты“ са му изпращали само при по-особени случаи. Но те всички падали в дълбокия кладенец, за да си връчат акредитивните писма, така да се каже, живи и здрави, изкърпани и щастливи. Всякакви други твърдения са само свидетелства за основно невежество.

Диего Сармиенто де Фигероа отбелязва, че в кладенеца са хвърляни „индиански жени, които принадлежаха на някои от горепосочените благородници и видни личности“. Няма съмнение, че и деца на видни хора са били принасяни в жертва – и не само в Свещения кладенец. От тази фраза обаче може да се заключи, че индианските жени, принадлежащи на благородници, са могли да бъдат и робини. Вероятно и мъжете жертви също са били роби.

Интересен е и друг аспект от жертвената практика на маите: някои от даровете, изпращани на Чак Моол, били предварително „повреждани“. Голяма част от извадените предмети явно били променяни преди хвърлянето им в кладенеца. Показателен факт е, че всички намерени медни камбани са без езичета. Така е бил заглушаван гласът им.

И още една многозначителна подробност, която показва, че майте са поддържали оживени търговски връзки с райони, далече извън пределите на Месоамерика. Те не са имали собствено производство на метали, но сред намерените в кладенеца предмети се наброяват множество златни дискове и украшения. Установено е, че те са внасяни чак от Панама, Коста Рика, Колумбия и други места. Не е изключено такива скъпи изделия да са хвърляни в кладенеца и от чужди търговци на посещение в Чичен Ица. Те едва ли са очаквали Чак Моол да изпрати дъжд на домашния им адрес, но публичната демонстрация на уважение към божеството на домакините е винаги добра търговска политика, разумно капиталовложение, от което може да се очакват изгодни дивиденди.

СРЕЩА С БОГ

Наближаваше три часът следобед. Минах почти тичешком през Храма на воините, Храма на хилядите колони, стената с черепите Цомпантли, Храма на Венера и пазарището. Обещах си на тях да отделя повече внимание следващия път – Чичен Ица няма да избяга.

Пирамидата на Кукулкан е несъмнено най-важният паметник в Чичен Ица. Разположена е в центъра на просторен площад, близо до шосето за Мерида. Величествената постройка на квадратна основа, висока около тридесет метра, доминира над целия церемониален комплекс. Изградена е във формата на девет тераси, символизиращи деветте подземни свята на майте, които приютяват душите на мъртвите. От върха до земята по четирите стени на пирамидата се спускат каменни стълбища, всяко е с по деветдесет и едно стъпала. Събрани заедно, плюс стъпалото към храма на върха, дават общия брой на дните в слънчевия календар на майте – 365. С това обаче символиката не свършва.

Застанал на зелената трева до основата на пирамидата, изпитвам необяснимо чувство на страхопочитание и малоценност пред тази могъща каменна маса. Не е много стара – датирана е

към XI в. сл. н.е. Но както и при хората, външността често лъже. При реставрацията ѝ, под външната каменна наметка, бе открита друга, по-малка пирамида. Съвършено еднаква – също стъпаловидна и също с девет тераси. Това не е някаква особена изненада, защото много пирамиди в Мексико са изградени на принципа на луковицата – една обвивка върху друга, една пирамида върху друга, втора, трета и повече. В случая вътрешната пирамида е още едно доказателство, че преди идването на толтеките в Чичен Ица е имало церемониален център. Неговата възраст не е установена. Археолозите обаче останали удивени и от друго откритие: тесен коридор със стъпала ги повел дълбоко към вътрешността на пирамидата. Стигнали до тайно светилище, състоящо се от две камери.

До тях искам да стигна и аз, преди стрелките на часовника да покажат, че Кукулкан всеки момент може да ме изненада и запита с какво право нарушавам дневния му ред.

Едно тримесечие стъпала не се изкачва лесно. На върха, пред храма, спирам да си поема дъх. По лицето ми се спускат вадички пот. Очите ме болят от нажежените камъни. Вече съм склонен да се съглася с мексиканския журналист и писател Иниго Лавиана, който бе писал, че бог, когато раздавал земята на Мексико, се разсеял и дяволът побързал да се намеси. Вероятно първата работа на сатаната била да намекне за преизподнята, защото изпратил на Юкатан адска жега. И сега слънцето се спуска бавно на запад, но пече с такава сила, сякаш иска да остави огнена дияра. Но аз съм добре със сомбрерото. Кукулкан да поживи стария индианец, който ми го продаде.

Около мен чувам реч на различни езици, щракане на фотоапарати, предупреждения, че е опасно да се падне от такава височина. Дишам дълбоко горещия въздух и се наслаждавам на незабравимата гледка. Гъстият тропически лес, който обгражда Чичен Ица от всички страни, изглежда без край. Чувствам се като на планински връх, пробил зелен, неподвижен облак. Какви чудеса и загадки на древните май се крият под него, никой не знае. В дълбоките пазви на джунглата все още най-лесно прониква въображението.

Не му давам воля, защото в този момент искам да видя какво има вътре в пирамидата.

Спускам се по стръмното стълбище. По стените не виждам следи от дим. Не вярвам реставраторите да са го изличили. Интересно с какво са си светили маите. Стигам до двете камери. В едната виждам скъперника Чак Моол, на когото са хвърляли невинните жертви, за да отпусне малко дъжд. Скулптурата изразява божеството в типичната му поза: полегнал по гръб мъж, повдигнал се на лакти, с подвити колена и обърната встрани глава. Очи и зъби от полирана кост. Един въпрос непрекъснато намира, но няма на кого да го задам. Нали Чак Моол е бог, пренесен от толтеките, виждал съм го в Тула. Какво прави под пирамидата на Кукулкан? Този въпрос е принципен. Засяга един важен проблем – взаимоотношенията на маите с другите цивилизации в Америка.

Не по-малка изненада ме очаква в съседната камера. И там има скулптура – рижав ягуар с широко разтворени челюсти. Осемдесет късчета от зеления камък нефрит имитират петната по кожата на дивия звяр. Очите му са също от нефрит, а острите зъби – от белия вулканичен камък педернал. Върху плоския гръб на ягуара, сякаш използван за трон на могъщ владетел, е прикрепен слънчев диск.

Ягуарът е главен герой в митологията на много от народите в американския континент, включително и на маите. Но повечето специалисти са на мнение, че водеща роля е изпълнявал в театъра на олмеките – предоставяни като предшественици на маите. Наричат ги дори „хора ягуари“. А ето че и тук намирам ягуар. Значи ли това, че олмеките – или културата Ла Вента – са замесени по някакъв начин и в Чичен Ица? Невъзможно е, но ягуарът още си стои в скритата камера на пирамидата.

Часовникът ме подканя да бързам. Знам, че маите са много точни в изчисленията си и Кукулкан ще слезе от небето според расписанието. Пътува със скоростта на светлината и престоят му няма да продължи повече от няколко минути. Не искам да го изпусна.

Бях си избрал предварително наблюдателен пост – една малка постройка, наричана „Платформа на орлите“, близо до входа за стадиона. Кацвам и аз върху нея. Все ми се струва, че ще стана

свидетел на някаква зрителна измама. Нима е възможно Кукулкан наистина да слезе от небето, дори и символично? Не ми остава много време за мислене. Шумът пред пирамидата затихва.

Не мога да кажа кога започна, но ръбът на върха на северното стълбище, което гледа към Сеноте саградо, внезапно пламна. Слънчевите лъчи огряват само него, сякаш нечия ръка насочва невидим прожектор. Секунди или минута по-късно светва и ръбът на стълбището на по-долната тераса. Блестящата ивица от ярка светлина пълзи бавно към основата на пирамидата, където я очаква огромна скулптурна фигура на Пернатата змия. Скоро и тя се облива в светлина. Така на фона на потъналата в сянка стена на пирамидата „тялото“ на божеството се съединява с главата.

Кукулкан бе слязъл на земята.

Посрещачите са вцепенени. Никой не помръдва. Пернатата змия не бива да се безпокои по време на краткия ѝ престой. Не поглеждам часовника. Не мога да кажа секунди или минути продължи тази невероятна гледка. Виждам, че Кукулкан вече си тръгва. Първо „загасва“ змийската глава. Блестящата ивица започва да се отдръпва към върха на пирамидата и изведнъж изчезва. Замина си така неочаквано, както и пристигна.

Кукулкан слиза от небето по северната страна на пирамидата в Чичен Ица. „Явлението“ в дните на пролетното и есенното равноденствие останало скрито за испанските завоеватели

Това изумително явление не е било забелязано от зоркото око на испанските конкистадори. Представяте ли си? В Мексико то е познато сравнително отскоро. За него не се споменава в произведенията на изтъкнатите маянисти. Не биха го пропуснали и любителите на екзотични хипотези. В него те сигурно щяха да видят още едно „доказателство“ за извънземни пришълци или познания, получени от тайнствената Атлантида. Защото „приземяването“ на Кукулкан с цялата си символика наистина внушава респект с необикновения си научен и технически заряд. Това не е някакво природно явление, а постижение на човешкия гений. Трудно е да си представим, че днес, при съвременното високо развитие на науката и техниката, може да се намерят строители, които да повторят ефекта на майте – в точно определен час слънцето да осветява пирамидата от точно определен ъгъл. При това само два пъти годишно, в дните на равноденствие – 21 март и 21 септември. Не знам дали задачата им ще се улесни, ако им подсказва, че явлението се повтаря няколко дни и след тези дати.

Вечерта в хотела не мога да заспя до късно. Дълго гледам виолетовото небе на Юкатан. Една ярка звезда привлича погледа ми. Не съм сигурен дали е Венера, но си мисля за Венера. Защо майте са проявявали толкова голям интерес към тази планета? Дори жреците им изчислили в свободното си време (!) с изключителна точност и преди колегите си – астрономи от други цивилизации, времето за едно пълно завъртане на Венера около Слънцето – 584 дни. С просто око, без телескопи и компютри. Не е ли абсурдно, че тези „примитивни“ селяни са полагали толкова труд, за да определят синодичния период на Зорницата? Едва ли са вярвали, че тези знания ще помогнат на нивите им, за да раждат повече царевица.

Какви са били тези хора от древността, постигнали такова високо развитие на науки, като математика и астрономия, и в същото време не са познавали ралото, които, пак според учени глави, не са познавали и колелото, но строели забележителни пътища. Първи изобрели нулата, създали най-съвършения календар – по-съвършен от нашия Грегориански, които без видима причина напусkali

градовете си, създали си и йероглифна писменост, неразчетена изцяло и досега?

Колко хубаво би било, ако съществуваше някаква машина на времето, с която да се пътува в миналото и в бъдещето. По-хубаво от това ще бъде само ако такава машина е мое притежание. Тогава на всяка загадка лесно щях да намирам отговор. Нямаше да го крия, разбира се. Лесно ми е да го кажа, защото такава машина не съществува. А загадките на майте са напълно реални. С тях се занимават детективи археолози и специалисти от различни науки. Те ни предлагат хипотези – противоречиви и оригинални, смели и наивни. Така споровете са по-интересни и плодотворни.

Лежа буден до отворения прозорец и ми се иска да направя едно пътуване в миналото на майте, да се запозная по-добре с тяхната култура, да потърся отговорите на техните загадки. Реших да го направя в компанията на всеки, който ще има търпението да ме придружи по целия път, до последната страница.

И ще започна от началото...